

DECIZIA Nr.603
din 6 octombrie 2015

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.301 alin.(1) și art.308 alin.(1) din Codul penal

Augustin Zegrean	- președinte
Valer Dorneanu	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Puskás Valentin Zoltán	- judecător
Simona Maya Teodoroiu	- judecător
Tudorel Toader	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Iuliana Nedelcu.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.301 din Codul penal, excepție ridicată de Florentin Lungu în Dosarul nr.873/277/2014 al Judecătoriei Pătârlagele – Secția penală, care formează obiectul dosarului Curții Constituționale nr.1067D/2014.

2. La apelul nominal se constată lipsa autorului excepției. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Magistratul-asistent referă asupra faptului că dezbaterile inițiale au avut loc în ședința publică din 9 iunie 2015, în prezența reprezentantului Ministerului Public, procuror Iuliana Nedelcu, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când, având nevoie de timp pentru a delibera, în temeiul dispozițiilor art.57 și art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, Curtea a dispus amânarea pronunțării pentru data de 16 iunie 2015. La această dată, pentru aceleași motive și în temeiul aceluiași dispoziții legale, Curtea a dispus amânarea pronunțării pentru data de 23 iunie 2015, când, constatând necesitatea lămuririi suplimentare a unor

aspecte, în temeiul art.58 alin.(4) din Legea nr.47/1992 și art.56 alin.(3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Curții Constituționale, Curtea a dispus redeschiderea dezbaterilor pentru data de 6 octombrie 2015.

4. Cauza fiind în stare de judecată, președintele acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată. Se arată că, din punctul de vedere al criticii referitoare la lipsa precizării prin textul criticat a caracterului injust al folosului patrimonial procurat prin săvârșirea infracțiunii, excepția de neconstituționalitate apare ca fiind inadmisibilă, întrucât se solicită, în acest fel, completarea dispozițiilor art.301 din Codul penal. Însă, indiferent de caracterul just sau injust al acestui folos, fapta incriminată prin dispoziția legală analizată încalcă cerințele de moralitate și corectitudine a exercitării funcției publice. Se subliniază că textul criticat nu prevede decât ca funcționarul să își desfășoare activitatea cu un înalt grad de probitate morală și să nu se implice în luarea unor decizii care să opună interesele sale private, sau ale persoanelor cu care se află în anumite raporturi specifice, intereselor autorității sau instituției publice pe care o reprezintă. Se face trimitere, în acest sens, la Decizia Curții Constituționale nr.2 din 15 ianuarie 2014. Se mai arată că textul criticat nu restrânge dreptul persoanelor care provin din mediul de afaceri de a candida pentru funcții publice și că, într-adevăr, există o diferență între persoanele care, înainte de a fi numite într-o funcție publică, și-au desfășurat activitatea în mediul public și cele care au desfășurat activități în mediul privat, însă această diferență este justificată de situația juridică diferită în care se află aceste două categorii de persoane. Referitor la susținerea autorului excepției potrivit căreia simpla exercitare a unei funcții de către o persoană care în trecut și-a desfășurat activitatea în mediul privat o situează pe aceasta în sfera ilicitului penal, se apreciază că și aceasta este neîntemeiată, cel puțin pentru motive factuale. Se susține că există persoane din categoria invocată de autorul excepției, care dețin funcții publice și respectă cerințele și interdicțiile legale referitoare la exercitarea respectivelor funcții, neintrând sub incidența dispozițiilor art.301 din Codul penal. Mai mult, se arată că funcționarii publici la care face trimitere

autorul excepției nu sunt singura categorie profesională supusă unor interdicții legale. Cu titlu de exemplu, pot cădea sub incidența normei criticate și magistrații sau profesorii. Se precizează că dispozițiile art.301 din Codul penal reprezintă o reglementare care se pliază pe specificitățile culturii corupției în societatea românească.

Curtea,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Încheierea din 24 octombrie 2014, pronunțată în Dosarul nr.873/277/2014, **Judecătoria Pătârlagele – Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.301 din Codul penal**, excepție ridicată de Florentin Lungu într-o cauză având ca obiect stabilirea vinovăției autorului excepției sub aspectul săvârșirii, în concurs, a două infracțiuni de conflict de interese, fapte incriminate la art.253¹ din Codul penal din 1969 și art.301 din actualul Cod penal.

6. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** se arată că prevederile art.301 alin.(1) din Codul penal nu prevăd condiția ca folosul patrimonial procurat prin luarea deciziei la care funcționarul public participă să fie injust, motiv pentru care funcționarul public se situează în sfera ilicitului penal de fiecare dată când participă la luarea unei decizii prin care se creează un folos material unei persoane din categoria celor enumerate în ipoteza normei, inclusiv unei persoane cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani. Se susține că acest aspect discriminează persoanele care dețin funcții publice, dar care au desfășurat în trecut activități în mediul privat, în raport cu cele care au desfășurat în ultimii 5 ani, la care prevederile art.301 alin.(1) din Codul penal fac referire, numai activități publice. Se susține, totodată, că textul criticat este defectuos redactat, lipsit de claritate, precizie și previzibilitate, plasând în sfera penală orice persoană care exercită o funcție publică și care efectuează activitățile specifice acestei funcții, în măsura în care aceasta a desfășurat în trecut activități comerciale sau alte activități cu caracter privat producătoare de foloase de orice natură.

Se arată că, în acest fel, sunt încălcate prin textul criticat și prevederile art.53 din Legea fundamentală.

7. **Judecătoria Pătârlagele – Secția penală** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se arată că incriminarea conflictului de interese are ca scop crearea premiselor legale desfășurării activităților de serviciu și exercitării funcțiilor și demnităților publice într-un cadru de imparțialitate și integritate, pentru a asigura încrederea cetățenilor în autoritățile și instituțiile statului. Se susține, totodată, că incriminarea acestor fapte garantează desfășurarea de către funcționarul public a activității sale profesionale cu un înalt grad de probitate morală și că implicarea acestuia în luarea unor decizii care pot avea ca finalitate satisfacerea unui interes contrar presupune tocmai încălcarea acestei obligații de probitate morală. Se arată, de asemenea, că funcționarul public pus în situația de a alege între interesele sale private sau ale unor persoane apropiate lui și interesele instituției publice pe care o reprezintă va fi tentat să acționeze în favoarea celor dintâi. Se susține că, pentru aceste motive, textul criticat nu încalcă prevederile art.1, art.16 și art.53 din Constituție.

8. În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

9. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

Curtea,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie, potrivit încheierii de sesizare, dispozițiile art.301 din Codul penal. Din analiza excepției de neconstituționalitate, Curtea constată că, în realitate, autorul critică prevederile art.301 alin.(1) din Codul penal, care au următorul cuprins: *„Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică”*.

12. Se susține că textul criticat contravine dispozițiilor constituționale ale art.1 referitor la statul român, ale art.16 privind egalitatea în drepturi și ale art.53 cu privire la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că una dintre infracțiunile de corupție și de serviciu, reglementată la titlul V al Părții speciale a Codului penal și încadrată în subcategoria infracțiunilor de serviciu, este cea de conflict de interese, prevăzută la art.301 din Codul penal, conform căruia fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial, pentru sine, pentru soțul său, pentru o rudă ori pentru un afin până la gradul II inclusiv sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale ori de muncă în ultimii 5 ani sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

14. Analizând conținutul constitutiv al infracțiunii de conflict de interese, Curtea constată că, prin Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.71 din 29 ianuarie 2014, cu privire la introducerea în cuprinsul alin.(1) al art. 253¹ din Codul penal din 1969, normă ce reglementa infracțiunea de conflict de interese, a noțiunii de „folos material necuvenit”, a reținut că prevederea condiției caracterului necuvenit al folosului material obținut este lipsită de fundament, în raport cu obiectul juridic special al acestei infracțiuni, respectiv relațiile sociale referitoare la buna desfășurare a activității de serviciu, activitate care nu se poate realiza în condițiile îndeplinirii unor acte cu încălcarea principiilor imparțialității, integrității, transparenței deciziei și supremației interesului public în exercitarea demnităților și funcțiilor publice. Potrivit celor statuate de Curte în decizia anterior referită, conflictul de interese nu poate presupune doar obținerea unor foloase materiale necuvenite, ci obținerea oricărui tip de folos, întrucât incriminarea nu urmărește sancționarea unor situații în care sunt încălcate normele legale care conferă temei și justificare obținerii unor foloase materiale, ci a situațiilor în care exercitarea imparțială a atribuțiilor de serviciu ale funcționarului public ar putea fi afectată.

15. Prevederile art.253¹ din Codul penal din 1969 au fost preluate în art.301 din Codul penal în vigoare, așa încât, pentru considerentele reținute în Decizia nr.2 din 15 ianuarie 2014, Curtea reține că noțiunea de folos patrimonial din cuprinsul art.301 alin.(1) din Codul penal are în vedere orice tip de folos patrimonial și nu doar folosul patrimonial necuvenit.

16. Cu privire la criticile de neconstituționalitate raportate la art.1 alin.(5) din Constituție, în care se face referire la calitatea legii, Curtea reține că, potrivit dispozițiilor art.37 alin.(2) din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 21 aprilie 2010, dacă o noțiune sau un termen nu sunt consacrate sau pot avea înțelesuri diferite, semnificația acestora în context se stabilește prin actul normativ care le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, și

devin obligatorii pentru actele normative din aceeași materie. În același sens, prin Decizia nr.390 din 2 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.532 din 17 iulie 2014, par.31, Curtea Constituțională a statuat că o noțiune legală poate avea un conținut și înțeles autonom diferit de la o lege la alta, cu condiția ca legea care utilizează termenul respectiv să îl și definească.

17. Raportând cele arătate la paragraful anterior în privința noțiunii de „funcționar public” prevăzută de art.301 din Codul penal, Curtea reține că art.175 alin.(1) din Codul penal definește funcționarul public ca fiind persoana care, cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără o remunerație: a) exercită atribuții și responsabilități, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor puterii legislative, executive sau judecătorești; b) exercită o funcție de demnitate publică sau o funcție publică de orice natură; c) exercită, singură sau împreună cu alte persoane, în cadrul unei regii autonome, al altui operator economic sau al unei persoane juridice cu capital integral sau majoritar de stat, atribuții legate de realizarea obiectului de activitate al acesteia. De asemenea, alin.(2) al art.175 din Codul penal prevede că este considerată funcționar public, în sensul legii penale, persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public. De aceea, având în vedere definiția dată funcționarului public în sensul Codului penal, funcționarul public prevăzut de Legea nr.188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.365 din 29 mai 2007, se identifică întotdeauna cu subiectul activ al infracțiunii de conflict de interese, noțiunea de funcționar public, în sensul legii penale, fiind însă mai cuprinzătoare.

18. Noțiunile de „soț”, „rudă” și „afin”, precum și cele de „raporturi de muncă” și „raporturi comerciale” nu sunt definite în cuprinsul titlului X al Părții generale a Codului penal, fiind aplicabile, prin urmare, din perspectiva prevederilor art.301 din Codul penal, definițiile date acestora în celelalte ramuri de drept și care constituie legi generale în raport cu dispozițiile dreptului penal în vigoare. Prin soți se înțelege, conform

art.258 alin.(4) din Codul civil, bărbatul și femeia uniți prin căsătorie. Rudenia firească este, potrivit art.405 alin.(1) din Codul civil, legătura bazată pe descendența unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun, iar, potrivit alin.(2) al acestui articol, rudenia civilă este legătura rezultată din adopția încheiată în condițiile prevăzute de lege. Conform art.407 alin.(1) din Codul civil, afinitatea este legătura dintre un soț și rudele celuilalt soț, art.407 alin.(2) prevăzând că rudele soțului sunt, în aceeași linie și același grad, afinii celuilalt soț. Având în vedere că prevederile art.301 alin.(1) din Codul penal nu disting între rudenia firească și cea civilă, Curtea reține că norma penală criticată are în vedere oricare dintre cele două subcategorii. În privința gradului de rudenie sau de afinitate, acesta se stabilește, conform art.406 alin.(3) din Codul civil, astfel: în linie dreaptă, după numărul nașterilor: astfel, copiii și părinții sunt rude de gradul întâi, nepoții și bunicii sunt rude de gradul al doilea; în linie colaterală, după numărul nașterilor, urcând de la una dintre rude până la ascendentul comun și coborând de la acesta până la cealaltă rudă.

19. Noțiunea de raport de muncă este reglementată în Codul muncii, fără ca acesta să îl definească în mod expres. Din ansamblul întregii reglementări, rezultă că raporturile de muncă sunt relațiile juridice care iau naștere între persoane fizice, pe de o parte, și persoane fizice sau juridice, după caz, pe de altă parte, ca urmare a prestării unei anumite munci de către cele dintâi, în folosul celor din urmă, care, la rândul lor, se obligă să remunereze munca prestată și să creeze condițiile necesare prestării acesteia. Existența relației de muncă nu depinde de denumirea pe care părțile o dau convenției pe care o încheie, ci de condițiile de fapt în care este prestată activitatea. Prin urmare, subiectele raportului juridic de muncă sunt angajatorul și salariatul (angajatul). Având în vedere art.1 din Codul muncii, raporturile de muncă ce au la bază contractul individual de muncă își găsesc reglementarea de drept comun în conținutul normativ al acestui cod [conform alin.(1) al art.1], iar celelalte categorii de raporturi de muncă sunt reglementate prin legi speciale, Codul muncii fiind aplicabil și acestora în măsura în care reglementările speciale nu conțin dispoziții specifice derogatorii [alin.(2) al art.1]. Aceste din urmă categorii de

raporturi de muncă vizează funcționarii publici, magistrații, militarii, membrii cooperatori și personalul cultelor religioase.

20. Spre deosebire de noțiunile mai sus analizate, noțiunea de raport comercial nu mai este expres definită prin legislația în vigoare, ca urmare a abrogării, prin dispozițiile art.230 lit.c) și i) din Legea nr.71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr.287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.409 din 10 iunie 2011, a Codicelui de comerț din 1887 și a Codului comercial Carol al II-lea, și nici nu poate fi dedusă prin interpretarea dispozițiilor civile în vigoare, întrucât aceasta este folosită într-un alt context și în mod izolat, spre exemplu, în cuprinsul prevederilor art.2557 din Codul civil referitor la raporturile de drept internațional privat. De asemenea, art.VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr.287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.505 din 15 iulie 2011, prevede că la data intrării în vigoare a Legii nr.287/2009, republicată, sintagma „contract comercial” sau „contracte comerciale” se înlocuiește cu sintagma „contract civil” sau, după caz, „contracte civile”, iar sintagma „contracte sau acte de comerț”, cu termenul „contracte”. Așadar, dacă până la intrarea în vigoare a Codului civil, la 1 octombrie 2011, noțiunea de „raport comercial” avea un înțeles normativ determinat și determinabil prin prisma dispozițiilor Codului comercial, în prezent această noțiune nu își mai poate găsi aplicabilitatea, având în vedere transformările profunde și structurale operate la nivelul Codului civil. Întrucât Codul penal actual a intrat în vigoare la un moment ulterior Codului civil, acesta, atunci când se raportează la noțiuni specifice dreptului civil, trebuie să o facă prin utilizarea unor termeni și noțiuni proprii dreptului pozitiv și nu prin recurgerea, fără o motivare justă, la termeni și noțiuni autonome, atunci când situația normativă nu o impune. Pentru acest motiv, Curtea constată că sintagma „raporturi comerciale” din cuprinsul dispozițiilor art.301 alin.(1) din Codul penal este lipsită de claritate și previzibilitate, nepermițând determinarea exactă a conținutului constitutiv al infracțiunii de conflict de interese.

21. Această lipsă de claritate, precizie și previzibilitate a sintagmei „raporturi comerciale” din cuprinsul dispozițiilor art.301 alin.(1) din Codul penal contravine principiului legalității incriminării, prevăzut la art.1 din Codul penal și la art.7 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și, în consecință, dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție, care se referă la calitatea legii.

22. Cu privire la cerințele de claritate, precizie și previzibilitate a legii, în materie penală, prin Decizia nr.363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.495 din 6 iulie 2015, par.24-25, Curtea a reținut, în privința infracțiunii reglementate la art.6 din Legea nr.241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.672 din 27 iulie 2005, în ipoteza infracțiunilor, inclusiv a celor reglementate în domeniul fiscal, că legiuitorul trebuie să indice în mod clar și neechivoc obiectul material al acestora în chiar cuprinsul normei legale sau acesta să poată fi identificat cu ușurință prin trimiterea la un alt act normativ de rang legal cu care textul incriminator se află în conexiune, în vederea stabilirii existenței/inexistenței infracțiunii. Prin aceeași decizie, s-a constatat că, dacă legiuitorul își respectă numai din punct de vedere formal competența constituțională de a legifera, fără ca prin conținutul normativ al textului incriminator să stabilească cu claritate și precizie obiectul material al infracțiunii, aceasta poate determina o lipsă de previzibilitate a respectivului text. Curtea Constituțională a constatat că prevederile criticate nu respectă exigențele constituționale referitoare la calitatea legii, respectiv nu întrunesc condițiile de claritate, precizie, previzibilitate și accesibilitate, fiind contrare dispozițiilor art.1 alin. (5) din Constituție.

23. Totodată, prin Decizia nr.553 din 16 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.707 din 21 septembrie 2015, par.23, Curtea Constituțională a stabilit că standardul constituțional de protecție a libertății individuale impune ca limitarea acesteia să se realizeze într-un cadru normativ care, pe de o parte, să stabilească expres cazurile de limitare a acestei valori constituționale, iar, pe de altă parte, să prevadă într-un mod clar, precis și previzibil aceste cazuri. În aceste condiții, lipsa de

claritate, precizie și previzibilitate a sintagmei „*raporturi comerciale*” din cuprinsul textului criticat face neclare și imprevizibile condițiile restrângerii libertății individuale, drept fundamental prevăzut la art.23 din Constituție. De altfel, marja de apreciere a legiuitorului, atunci când se pune în discuție art.23 din Constituție, este supusă unui control strict al Curții Constituționale, fiind așadar una limitată.

24. Pentru aceste considerente, Curtea constată că sintagma „*raporturi comerciale*” din cuprinsul dispozițiilor art.301 alin.(1) din Codul penal imprimă un caracter lipsit de claritate, precizie și previzibilitate obiectului juridic al infracțiunii de conflict de interese. Or, în aceste condiții, așa cum s-a arătat prin Decizia nr.363 din 7 mai 2015, destinatarul normei nu își poate ordona conduita în raport cu o normă de incriminare care nu respectă condițiile de calitate ale legii.

25. Pentru aceste motive, Curtea constată că dispozițiile art.301 alin.(1) din Codul penal încalcă prevederile art.1 alin.(5) și art.23 din Constituție, referitoare la calitatea legii și, respectiv, la libertatea individuală.

26. Curtea reține că dispozițiile art.301 alin.(1) din Codul penal, ce reglementează conflictul de interese, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate de prevederile art.308 alin.(1) din Codul penal, referitoare la infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane, întrucât acestea din urmă incriminează, de asemenea, fapte de corupție și de serviciu, cu referire și la art.301 din Codul penal. Pentru acest motiv, potrivit art.31 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, instanța de contencios constituțional, admițând excepția de neconstituționalitate a prevederilor art.301 alin.(1) din Codul penal, în privința sintagmei „*raporturi comerciale*”, se pronunță și asupra constituționalității dispozițiilor art.308 alin.(1) din Codul penal, sub aspectul trimiterii din cuprinsul acestora la dispozițiile art.301 din Codul penal.

27. Conform art.308 alin.(1) din Codul penal, dispozițiile art. 289-292, 295, 297-301 și 304 din Codul penal privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită,

permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice dintre cele prevăzute la art.175 alin.(2) din Codul penal ori în cadrul oricărei persoane juridice. Astfel, potrivit acestei reglementări, pot avea calitatea de subiect activ al infracțiunii de conflict de interese, prevăzută la art.301 din Codul penal, pe lângă funcționarii publici, definiți la art.175 din Codul penal, și persoanele prevăzute la art.308 alin.(1) din acest cod, cu diferența de regim sancționator prevăzută la art.308 alin.(2) din Codul penal.

28. Art.175 alin.(2) din Codul penal asimilează, sub aspectul tratamentului penal, cu funcționarii publici, persoanele care exercită un serviciu de interes public pentru care au fost investite de autoritățile publice sau care sunt supuse controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public. Cu titlu de exemplu, intră în această categorie profesii precum notarii publici și lichidatorii judiciari. Întrucât aceștia au fost investiți de o autoritate publică în vederea exercitării unui serviciu public sau sunt supuși controlului ori supravegherii unei autorități publice cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public, Curtea constată că subzistă, în privința persoanelor care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul lor, interesul incriminării faptelor de conflict de interese, prevăzute la art.301 alin.(1) din Codul penal.

29. Situația este însă diferită în ceea ce privește incriminarea aceluiași fapte săvârșite de persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în cadrul oricărei persoane juridice. Practic, în această ultimă categorie se încadrează, spre exemplu, orice formă de societate definită prin Codul civil, Legea societăților nr.31/1990, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1066 din 17 noiembrie 2004, sau Legea nr.1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.368 din 20 mai 2014.

30. Infracțiunea de conflict de interese a fost reglementată pentru prima dată în legislația penală românească, într-o formă similară celei prevăzute la art.301 din Codul penal în vigoare, prin art.253¹ din Codul penal din 1969, articol introdus în cuprinsul

acestui din urmă cod prin art.I pct.61 din Legea nr.278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.601 din 12 iulie 2006. În acest context, Curtea reține că art.258 din Codul penal din 1969 reglementa, într-un mod similar celui de la art.308 din Codul penal în vigoare, „*Fapte săvârșite de alți funcționari*”, în privința cărora prevedea aceeași reducere cu o treime a maximumului pedepsei prevăzute de lege pentru fapta comisă, fără a include printre infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul ce puteau fi săvârșite de „alți funcționari” și pe cea de conflict de interese. Astfel, subiecți activi ai infracțiunii de conflict de interese puteau fi funcționarii publici, în sensul art.147 alin.(1) din Codul penal din 1969, respectiv, orice persoană care exercita permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei unități dintre cele la care se referea art.145 din același cod, sau „*funcționar*”, prevăzută de art.147 alin.(2) din Codul penal din 1969, respectiv persoana menționată în alin.1 al acestui articol, precum și orice salariat care exercita o însărcinare în serviciul unei alte persoane juridice decât cele prevăzute în acel alineat.

31. Curtea reține că, de altfel, Expunerea de motive a Legii nr.278/2006 arată, referitor la incriminarea faptelor de conflict de interese, că aceasta a avut ca scop sancționarea penală a funcționarului public care, în mod conștient și deliberat, își satisface interesele personale prin îndeplinirea atribuțiilor publice și înlăturarea oricăror suspiciuni cu privire la conduita funcționarilor publici. În mod evident, au fost excluși din acest demers al incriminării faptelor de conflict de interese restul persoanelor, care își desfășoară activitatea în sistemul privat, aceștia neîndeplinind atribuții publice în realizarea activităților pe care le desfășoară.

32. În contextul normativ actual, Curtea reține că reglementarea ca subiect activ al infracțiunii de conflict de interese a unor persoane private, prin dispozițiile art.308 din Codul penal, este excesivă, întrucât are loc o extindere nepermisă a forței de constrângere a statului, prin utilizarea mijloacelor penale asupra libertății de acțiune a persoanelor,

circumscrișă în cauză dreptului la muncă și libertății economice, fără să existe o justificare criminologică în acest sens.

33. Curtea reține că legiuitorul nu are competența constituțională ca, în temeiul art.61 alin.(1) și art.73 alin.(3) lit.h) din Constituție, să reglementeze infracțiuni într-o manieră care să consacre o disproporție vădită între importanța valorii sociale care trebuie ocrotită și cea care trebuie limitată, întrucât, în caz contrar s-ar ajunge la nesocotirea acesteia din urmă. Or, în cauză valoarea socială ocrotită este una care vizează în mod explicit mediul privat, ipoteză în care statul nu are interesul de a incrimina conflictul de interese, întrucât valoarea ce se încearcă a fi ocrotită în acest caz nu are caracter public.

34. Curtea constată, că, prin dispozițiile art.308 alin.(1) din Codul penal, sancționând penal fapte ce contravin unor interese pur private, legiuitorul le-a calificat pe acestea din urmă ca având caracter public, ceea ce a dus la o limitare disproporționată a dreptului la muncă și a libertății economice ale persoanelor care își desfășoară activitatea în mediul privat. În aceste condiții, protecția penală astfel reglementată, deși adecvată sub aspectul finalității, aceea a protejării unor valori sociale chiar și private, nu este necesară și nu respectă un raport just de proporționalitate între severitatea măsurii ce poate fi luată și interesul individual al persoanelor.

35. Curtea constată că, dacă faptele persoanelor din mediul privat sunt cauzatoare de prejudicii, împotriva acestora poate fi angajată răspunderea civilă, de dreptul muncii sau alte forme de răspundere, care nu implică forța de constrângere a statului prin mijloace de drept penal. Prin urmare, Curtea reține că este greu de identificat o valoare socială ce trebuie protejată în cazul sancționării conflictului de interese în mediul privat, dat fiind că eventualele cazuri concrete de incompatibilitate pot fi eficient soluționate astfel cum s-a arătat cu ajutorul mijloacelor de drept civil, dreptul muncii sau prin alte reguli, care nu implică răspunderea penală.

36. Prin urmare, Curtea constată că incriminarea conflictului de interese în mediul privat reprezintă o încălcare nejustificată a libertății economice și a dreptului la muncă al persoanelor care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o

însărcinare de orice natură în cadrul oricărei persoane juridice, drepturi fundamentale prevăzute la art.41 alin.(1) și art.45 din Constituție.

37. Pentru aceste motive, Curtea constată că sintagma „*ori în cadrul oricărei persoane juridice*” din cuprinsul dispozițiilor art.308 alin.(1) din Codul penal cu raportare la art.301 din Codul penal este neconstituțională.

38. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

1. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Florentin Lungu în Dosarul nr.873/277/2014 al Judecătoria Pătârlagele – Secția penală și constată că sintagma „*raporturi comerciale*” din cuprinsul dispozițiilor art.301 alin.(1) din Codul penal este neconstituțională.

2. Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Florentin Lungu în Dosarul nr.873/277/2014 al Judecătoria Pătârlagele – Secția penală și constată că sintagma „*ori în cadrul oricărei persoane juridice*” din cuprinsul dispozițiilor art.308 alin.(1) din Codul penal, cu raportare la art.301 din Codul penal, este neconstituțională.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Definitivă și general obligatorie.

Pronunțată în ședința din data de 6 octombrie 2015.